СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 215. Джерзі Ситі, Н. Дж., пятниця, 16-го вересня 1938. No. 215. Jersey City, N. J., Friday, September 16, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ВЕРТАЄТЬСЯ ДО СТОЛИЦІ "ЧЕРЕЗ СИТУАЦІЮ В ЕВРОПІ"

РОЧЕСТЕР (Мінесота). — Президент перервав свої відвідини хорого сина, що лежить по операції в шпиталі і виїхав до столиці. Промовляючи до людей, що зібрались у великому числі на залізницю на його відізд, президент заявив, що незвичайно серіозна ситуація в Европі заставляє його вертатись до Вашинґтону.

Президент вагався, чи їхати до Вашинґтону, чи до Гайд Парку, але по телефонічній розмові з секретарем стейту Голом рішився вертатись до Вашинґтону, щоби бути „ближче европейської ситуації".

УРЯД ПРИГОТОВЛЯЄ СВОЇ ПРЕДСТАВНИЦТВА ДО ВІЙНИ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту уповажнив американське посольство в Празі, столиці Чехословаччини, збудувати в підземеллі будинку посольства сталевий захист.

Якщо німецький уряд дасть на це дозвіл, зроблять теж подібний захист під американською амбасадою в Берліні.

Департамент стейту заявив, що він не давав приказу своїм представництвам по европейських краях, загрожених війною, остерігати американканських громадян виїздити з тих країв. Видно, що такі поради амбасади давали неофіціяльно.

ДАЛЬШІ ПОТРЯСЕННЯ НА БІРЖІ ЧЕРЕЗ ВОЄННІ ЧУТКИ.

ШІКАҐО. — Страх перед війною далі панував на збіжевому ринку й ціни збіжжя на біржі далі підходили вгору. Найбільше піднеслися ці ціни в Ню Йорку, Шікаґо й Вініпеґу.

По наглім зниженні курсу заграничної монети у вівторок курси трохи піднеслися в середу під впливом вістки про подорож Чемберлейна до Гітлера.

КАНАДА ПІДДЕРЖУЄ ЧЕМБЕРЛЕЙНА.

ОТАВА (Канада). — Премієр міністрів, Вилйем Лайон Мекензі, вислав телеґраму до британського премієра Невила Чемберлейна, що Канада підпирає його виїзд на особисті переговори з Гітлером.

ВИСЛІДИ ВИБОРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Тайдинґз добув при правиборах у Меріленді 56,000 голосів.

У правиборах сенатора в Джорджії переміг Рузвелтового вибранця, Лоренса Кемпа, сенатор Джордж.

У правиборах у Мішіґені номінатами великих партій вийшли: колишній ґубернатор Френк Фрицджералд, републиканець, та Френк Морфі, демократ.

СЕНАТОР ПРОТИ ОБМЕЖУВАННЯ БИЗНЕСУ УРЯДОМ.

ГВАЙТ СУЛФОР СПРИНҐЗ (Вест Вірджінія).— Сенатор Венденберґ з Мішіґену виступив тут на бенкеті багатих бизнесменів з гострою критикою федерального уряду за його спробу реґулювати бизнес. Сенатор висказував думку, що американський бизнес завеликий, щоб його можна орґанізувати, реґіментувати або керувати з Вашинґтону.

ЗАХОДИ ДО ПОЛАГОДЖЕННЯ АВТОВОГО КОНФЛІКТУ.

ВАШИНҐТОН. — Филип Морей і Сидні Гилмен, віцепрезиденти Комітету Промислової Орґанізації, як кажуть, придумали плян полагодження суперечки в автомобільній юнії, котрий уже приняли обі сторони.

СМЕРТЬ СТРАЙКАРА НА ТЛІ БОРОТЬБИ ФАБРИКАНТІВ І РОБІТНИКІВ.

ГЕТСБОРО (Па.). — Коли фабрика панчіх Оскара Небела стала перевозити свої машини до нової фабрики у Винчестері, у Вірджінії, прийшло між робітниками, що прийшли протестувати проти цього перевозу, й сторожами й поліцією до сутички, в котрій згинув робітник Реймонд Кук.

Похорон Кука був величезною демонстрацією, на котру зібралися з околичних осель тисячі людей. На вічу робітників, що відбулося по похороні, ухвалено резолюції з домаганнями поставлення гетсборського начальника поліції, Нормена Фіндлія, на суд за вбивство. Фіндлі знаходиться на свободі за кавцією 10,000 долярів.

НЕ ПУСКАЮТЬ МУРИНІВ ГОЛОСУВАТИ.

СТАРК (Флорида). — Ку-Клакс-Клен знову почав свою акцію в цій околиці. У вівторок члени Клена, одіті в білі простирала з каптурами на голові, відвідали муринську дільницю, запалили там хрести, а потім остерегли муринів перед участю в голосуванні на міських урядників. Не зважаючи на цю осторогу, знайшлися мурини, що таки пішли до виборів.

ЗБЛИЖЕННЯ МІЖ АМЕРИКАНСЬКИМИ Й МЕКСИКАНСЬКИМИ РОБІТНИЧИМИ ЮНІЯМИ.

На недавній конференції робітничих орґанізацій латинської Америки, що відбулася в Мексику, промовляли представники робітничих юній з ріжних країв. Були між ними: Вісенте Льомбардо Толедано, провідник союзу мексиканських робітничих юній (наліво); Леон Жуо, представник французьких юній (усередині), та Джан Луіс, представник Комітету Промислової Орґанізації в Злучених Державах (направо).

ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС У МОСКВІ.

За чутками з Москви, незадовго розпічнеться в Москві черговий великий політичний процес, у якім засядуть на лаві обвинувачених десять визначних большевицьких дипльоматів: колишній совєтський амбасадор у Токійо, Юренев; колишній посол в Осльо, Якубович; колишній ґенеральний консуль у Барсельоні, Антонов-Овсеєнко; колишній представник Совєтів до Ліґи Націй, Розенбурґ; колишній радник амбасади в Токійо, Райвіх, та колишній секретар совєтської амбасади в Токійо, Ашков.

ПЕРША МОШЕЯ НА КАНАДІЙСЬКІЙ ЗЕМЛІ.

Першу мошею на канадійській землі будують в Едмонтоні, Алта. Мошея має коштувати 6 тисяч долярів і в листопаді має стати готовою до ужитку. В Едмонтоні є 150 магометан, а в цілій Канаді коло 2,000. З побудуванням першої мошеї в Едмонтоні повинноб стати це місто канадійською Меккою для визнавців Аллага в Канаді. Провідником магометан в Едмонтоні є сиріянин Наджіб Ейлей, що 17 літ провадив крамничку в дільниці Норвуд в Ст. Боніфесі, а два роки тому перенісся до Едмонтону і тепер провадить там готель.

НОВА МІЛІОНОВА АФЕРА В РУМУНІЇ.

В Романешті румунська влада арештувала бувшого префекта Й. Волеану та начального інжиніра Руссу за зловживання. Арештовані присвоїли собі з каси префектури 15 міліонів леїв.

КРІВАВІ БОЇ НА РЕЛІҐІЙНОМУ ТЛІ.

В місцевості Мандаляй, 65 км. на північ від столиці Бурми, Ранґуну, дійшло до нових величезних заворушень на реліґійному тлі. У вуличних боях згинуло 67 осіб, 420 було ранених. Юрба підпалювала і грабила крамниці. Шкода сягає кілька міліонів фунтів.

ЗАДОВГО СПЛАЧУВАТИ ДОВГИ В ЦЕЙ СПОСІБ.

59-літній Іван Стефанський у Бофало, Ню Йорк, пізваний у міський суд за довг у сумі $1,200, признав, що він винен ці гроші, і запропонував сплату довгу ратами. Він заявив свою готовість сплачувати по 10 ц. тижнево. Судля не хотів згодитися на таку рату, бо на сплату всього довгу Стефанському треба би жити 231 років.

ЖАХЛИВЕ ПЕРЕЛЮДНЕННЯ ПОЛЬСЬКИХ ВЯЗНИЦЬ.

Хоч у Польщі в 1938 р. число тюрем упало з 333 (в 1937 р.) до 330, то тодіж скількість вязнів піднеслася з 59,469 до 68,008. Виявляється, що в польських вязницях на кожних 100 вязнів, для яких є місце, є ще 64 „понадчисельні". В окремих судових округах ця справа ще траґічніша, бо ось напр. у люблинській апеляції на кожних 100 місць перебуває 206 вязнів! За останніх 10 років число вязнів зросло майже подвійно! Слід підмітити, що число т. зв. довгоречинцевих вязнів у Польщі дуже велике: в 1938 р. — 10,498. Держава призначує на удержання кожного вязня по 37 ґр. денно. Обговорюючи ці жахливі відносини у вязницях, польські часописи пишуть, що однокий вихід з цієї ситуації — проголосити якнайширшу амнестію, що обхопилаб передовсім довгореченцевих, яких скривдила попередня амнестія! Амнестії домагається теж те, що вже незабаром у Польщі буде коло 100,000 невиконаних присудів.

КОНФІСКАТА КУХОВАРСЬКОЇ КНИЖКИ.

Адміністраційна влада в Коломиї сконфіскувала четверте видання куховарської книжки п. з. „Як здорово і добре варити", що вийшла накладом часопису „Жіноча Доля" в Коломиї. Причиною конфіскати був знак видавництва, подібний до тризуба, й адреса анґлійською мовою „East Galicia, Poland".

ПЛЯНУЮТЬ ВЕЛИКУ ВИСТАВУ МОДИ ДЛЯ СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

Союз модних жіночих кравців у Ню Йорку постановив виставити на Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році будинок, спеціяльно присвячений жіночій моді. Виставляти в ньому будуть свої вироби 25 промислів, звязаних з продукцією жіночої одежі. Вистава жіночої моди має осліплювати своїм блеском. Одно підприємство для холодження повітря заповіло виставлення на виставі ескімоської хати „іґлю", 70 стіп високої.

ШВЕЦІЯ РАЙ МОРЯКІВ.

Американці чваняться тим, що майже кожна родина у Злучених Державах має своє авто, зате шведи дуже горді з того, що кожна родина мешкає близько рік та озер і має власний човен. Шведи є загорілими прихильниками мореплавного спорту. Статистика доказує, що на 60 мешканців того краю припадає 1 човен. Приватних розвагових човнів начислюють коло 100 тисяч, з того більшу частину займають моторівки. Приватних вітрильників є в Швеції 15,000, крім цього на полудні і півночі краю є ще 3,000 зареєстрованих каюків. До того великого розвитку мореплавного спорту причинилися водні дороги, що перетинають цілий край, а також озера і спокійні прибережні води, які є просто раєм для аматорів мореплавства. Околиця Стокгольму має найбільше човнів, а осередком міжнародного мореплавного спорту є Сандґам і Далярі. Там є коло 1,500 вітрильників і багато тисяч моторових човнів. Далі відомі є околиці Ґотенбурґа, Норкітінґ і Ґіфле. Найбільше моторових човнів має місто Люлеа на березі заливу Ботня, яке начислює 800 човнів на 13,500 мешканців, то значить, що кожний 16-тий громадянин того міста має власну моторівку. Найбільше човнів пливає на озері Міляр, яке є одним з найбільших озер на світі. Поза тими зареєстрованими човнами є багато ще всяких незареєстрованих.

ЧЕМБЕРЛЕЙН ЇДЕ ДО ГІТЛЄРА

ЛОНДОН. — Британський уряд заявив, що премієр Чемберлейн згодився поїхати до Гітлера і безпосередньою особистою розмовою наклонити його до мирного полагадженя судетського питання. Ніколи ще в історії такого не бувало, щоби премієр Великої Британії піднимався такої поїздки. Та цікаве те, що цілий анґлійський кабінет міністрів, включаючи лідерів опозиції, вповні одобрив цей плян Чемберлейна, а навіть признав йому велику відвагу. Також уся анґлійська суспільність, а з нею ввесь світ трошки свобідніше відідхнули на вістку про цю поїздку. Бо справи так стояли, що Европа просто і з великою скорістю гналася в напрямку війни.

Чемберлейн розумів це і старався якимсь надзвичайним рухом урятувати позицію. Він післав до Гітлера телеґраму, в якій просив у нього скорого побачення. Гітлер за пів години відповів, що він готовий з ним бачитись, і назначив зараз побачення в своїй резиденції в Берхтесґадені. Чемберлейн вибрався туди літаком. Цікаве те, що про поїздку передтим говорили вже у французькому кабінеті міністрів і французький премієр Далядіє не тільки що не мав нічого проти того, але ще й наглив Чемберлейна, щоб той попробував цього останнього способу.

В Анґлії є таке переконання, що та поїздка може Анґлії і її політичним союзникам принести тільки користь. Бо коли з тої розмови таки нічого не вийде, то тоді анґлійський уряд могтиме сказати, що він пробував усього, але ніщо не помогло. В той спосіб анґлійський уряд зєднає біля себе все анґлійське населення, а також зискає за кордоном багато приятелів.

Урядові круги запевняють, що Чемберлейн не повіз із собою до Гітлера ніяких плянів розвязки, а просто буде апелювати до нього, щоб він був більш поміркований. Інші говорять, що Чемберлейн згодиться на плебісцит судетських німців, що буде рівнозначне з відданням судетців Німеччині.

СТАНОВИЩЕ ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Франція робить далі приготування до війни. Приготовляють мобілізацію чергових двох міліонів вояків, так, що разом французька армія матиме чотири міліони. Цивільне населення дістає ґазові маски. Звозять пісок до міст та будуть протибомбові сховки. Коло Парижа нагромадили велику скількість льокомотив і залізничих возів, щоб на випадок війни скоро вивезти населення з міста.

Французький уряд радий, що Чемберлейн поїхав до Гітлера, а то тому, що Франція не дуже має велику охоту йти до війни за судетських німців. Та, з другого боку, вона звязана з Чехословаччиною до тої міри, що вразі конфлікту мусітиме останній помагати. Франція правдоподібно також згодиться остаточно на плебісцит.

ЗНАМЕННИЙ ЛИСТ МУСОЛІНІЯ.

РИМ. — Мусоліні опублікував отвертого листа лорда Ронсімена. В тім листі говорить, що Анґлія найкраще зробить, коли згодиться на голосування всього чехословацького населення; щоб воно само рішало, куди хоче належати. Він каже, що такої нації, як „чехословацька", нема, бо це збиранина ріжних народів, з ріжними бажаннями і змаганнями. Жадання Гітлера прилучити три і пів міліона судетців до Німеччини є вповні оправдане, бож ті німці не хочуть оставатись у Чехословаччині. Супроти того не варт за те зануряти світ у потоки крови. В тому листі Мусоліні містить знаменну заяву та каже, що „завтрішня Чехія (себто зведена до етноґрафічних границь) може знайти в Італії далеко кращого союзника, ніж нинішня Чехословаччина".

НІМЕЧЧИНА ГОРДА З ПРИЇЗДУ ЧЕМБЕРЛЕЙНА.

БЕРЛІН.— Німецькі дипльоматичні кола, а також усе німецьке населення почувається дуже горде з причини цього, що сам анґлійський премієр їде до Гітлера просити миру. Цей факт націсти вважають за доказ великої сили Німеччини.

КРІВАВІ РОЗРУХИ НА ТЕРИТОРІЇ СУДЕТІВ.

ПРАГА. — Ціла територія Судетів занурена в повстанні. Тисячі судетців нападають на поліційні станиці й зводять з ними битви. В тих битвах обі сторони вживають скорострілів, бомб і звичайних крісів. Є десятки ранених. Повстання прибирає чимраз гостріші орми.

А СОВЄТИ ЗАНЯТІ „САБОТАЖНИЦТВОМ".

МОСКВА. — Серед того політичного напруження Совєти також дуже заняті: вони переводять „чистку" серед заряду будівлями воєнної фльоти, бо там загніздилося „саботажництво".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

"В ОДИН НАРОД, В ОДНУ ОРГАНІЗАЦІЮ"

З причини злуки Згоди Братств в Олифанті з Українським Народним Союзом орґан Згоди Братств, „Нове Життя", видав 14. вересня своє останнє число, в котрім часопис прощається зо своїми читачами в специяльній передовиці, що заслугує на увагу й членів Українського Народного Союзу. Подаємо з неї важніші уступи, без ніяких сутніх змін. У передовиці пишеться:

„Нове Життя існувало від 1912 року і щиро служило Українському Народові 26 літ. „Нове Життя" було заложене як приватне видавництво і аж пізніше, як зорґанізовано Згоду Братств, стало орґанізаційним часописом, яким воно було до нинішнього дня. Наш часопис був тижневиком до 1933 року, коли то його змінено на півмісячник. Ціле своє існування „Нове Життя" все старалося обстоювати народні справи. Часопис усе представляв народові те, що його лучить, а саме, нове життя. Притім усе було щире старання якнайкраще служити тій орґанізації, котрої воно було офіціяльним орґаном. Коли тепер Згода Братств лучиться з найбільшою українською запомоговою орґанізацією в Америці, то „Нове Життя" відступає. Праця „Нового Життя" вже покінчена.

„Зміна часів диктує, як треба поступати. Відколи настали тяжкі часи, всі менші підприємства потерпіли. Не поминули тяжкі часи й Згоди Братств і її орґану. Але вони теж показали шлях, куди українській орґанізації поступати. Коли цей шлях відчинився, Згода Братств зараз стала до праці провадити всі українські орґанізації в один народ, в одну орґанізацію. Та не досить того, щоб вона тільки про це говорила. Вона ділом показує, що повинні зробити всі інші українські орґанізації. Нема такої орґанізації, яка не потерпіла від депресії, і ця депресія показала одно: що тільки в єдності сила.

„З голосування членів Згоди Братств і Українського Народного Союзу над злукою тих орґанізацій виявилося, що народ майже одноголосно стоїть за ідею одної сильної української орґанізації в Америці. Воно стверджує, як думає наш народ. Провідники того народу повинні таксамо думати. Тут нема місця для ріжниці політичних ідей. Тут місце на одну ідею: єдність!

„Президент Рузвелт недавно сказав, що нарід іде перед партійною політикою. Відноситься це й до нас. Що одні можуть зробити для користи народу, те саме можуть зробити й інші.

„З цим останнім числом „Нового Життя" закликаємо всі українські орґанізації піти за приміром, який показала „Згода Братств". При своїм прощанні піддаємо гадку: „Нарід понад усе!" Ще раз напоминаємо щоб нарід тримався цеї гадки, бо **тільки в єдності** сила, тільки в **єдності** є нове життя для всього українського народу".

НОВЕ ОБЛИЧЧЯ ВОЛИНІ

(Допис із старого краю).

Змінне й вічне.

У часі розлуки ми уявляємо собі своїх близьких і знайомих такими, якими бачили їх остнній раз. І коли по довшім часі знову зустрічаємо їх, чи бачимо їхні світлини, не можемо вийти з дива. Невжеж оця сива бабуня це колишня наша молода, жвава тіточка? Невже оцей підстаркуватий, лисий чоловік це той молодий кучерявий юнак, а оця розцвіла дівчина те малесеньке дівчатко, що ми його носили на руках?

Таксамо в колишньому вигляді уявляють собі еміґранти давно залишені в старому краю міста й села. І коли по довгих роках приїжджають туди, то ледве пізнають їх.

Життя невпинно йде вперед і все на землі зміняє. Через те, щоб мати правильний образ чи то людей, чи то країни, треба його доповнювати все новими світлинами, новими оповіданнями.

Українці, які колись жили на Волині чи переїздом бачили її або лише чули про неї, сьогодні не пізналиб її. Волинь за останні 20—25 років змінилася дуже сильно.

Але як у людині від дитинства аж до старости, не зважаючи на всі зміни, є щось незмінне, вічно те саме, так і Волинь досі залишається сама собою: „тихою, поетичною й таємничою волинською стороною".

Щоб українцям за океаном лекше було уявити собі сучасну Волинь, накинемо тут низку образків з її життя. Хай наші брати за океаном глянуть на них, як на світлини рідних місць, і хай доповнять чи змінять собі свої старі уявлення Волині.

Волинь у межах Польщі.

У межах Польщі знаходиться лише частина історичної Волині. Друга частина, з ґуберніяльним містом Житомиром і кількома повітовими містами, входить у склад УСРР (совєтської України), а кордон іж тими частинами проведено згідно з ризьким договором 1921 р. До сучасного волинського воєвідства (б. ґубернії) вкючено перед кількома роками один повіт із поліського воєвідства, а саме: сарненський. Воєвідським головним містом є Луцьк.

У склад сьогоднішньої Волині входять 11 повітів, у тому числі два новоутворені, а саме: здолбунівський (новий), любомльський (нов.) луцький, дубенський, кремянецький, рівенський, костопільський, ковельський, володимирський, горохівський, сарненський.

Повіти поділені на ґміни (бувші волости), лише їх тепер у повітах більше, ніж колись було, і діяльність їхня ширша; в ґмінних канцеляріях працює багато осіб.

На чолі воєвідства (цілої Волині) стоїть воєвода, повітом управляє повітовий староста, а ґміною — війт. Самоуряд побудовано так: у селі існує виборна сільська рада, яку скликає вразі потреби солтис (сотський, сільський староста); вона має дуже обмежені компетенції; господарством ґміни, на чолі з обовязковим головою — війтом, завідує виборна ґмінна рада, а повіту — повітовий самоуряд на чолі з обовязковим головою, повітовим старостою, з призначення. На чолі міських самоурядів стоять бурмістри й президенти (в більших містах), рідко люди місцеві; звичайно фахівці, що переходять з міста до міста.

Села щезають.

Неодин еміґрант, якби приїхав у своє рідне волинське село, злякавсяб: чи не було тут землетрусу? Деж село? Нема його! На його місці стоїть лише кілька хаток.

Колись хати стояли тут одна біля одної. Між ними були дерева, посередині села вулиця чи майдан. Вийшов з хати — й уже бачиш ціле село, сусідів. А як ще в селі була церква та школа, виглядало воно як писанка.

Сьогодні, як у казці, хати розбіглися ген-ген по полях, часто-густо на просторі кільканацятьох кільометрів. І за день не обійдеш усіх хат!

Це значить, що селяни вийшли на хутори, себто переведена комасація, зцілення ґрунтів. Вихід на хутори започаткував іще російський міністер Столипін. Але масового характеру набрала комасація щойно тепер: дуже поважна частина сіл уже щезла.

Причини комасації такі. Майже всі селяни мали (та ще мають) в багатьох шматках. На переїзд з одного шматка на інші витрачали вони часу більше, ніж на роботу. Годі було в таких умовинах підняти культуру господарства.

З комасації селянин дістає землю в одному шматку, але мусить перенести на нього свої будинки. Найчастіше селяни будують нові хати, під бляхою, з великими вікнами, мальованими підлогами й взагалі з ліпшим уладженням. У хатах зявляються гарні меблі, фіранки, портрети письменників і діячів, історичні картини.

Маючи землю в одному шматку, селяни підіймають культуру своїх господарств: закладають овочеві садки, пасіки, городики; плекають расову худобу, свиней, курей і т. д. Бачимо вже господарські машини й ліпші знаряди, в хатах машини до шиття, радіоапарати.

Але одночасно значна частина селян убожіє: земля роздроблюється, а прикупити її з парцеляції, навіть у приватних осіб, годі. З одного боку малоземелля, а з другого невміння жити в нових умовинах женуть волинян за океан, головним чином у Параґвай.

Нові ділянки праці.

Хутори малоземельним селянам мало помагають. Колись бідаки могли бодай худобу попасти на громадському вигоні, в ярах, при дорозі, а тепер годуй виключно зо свого шматка землі. Побічних робіт стало менше. А коли такий хутір іще роздроблюється між членами родини, то й зовсім пропадай з голоду.

Малоземелля змусило селян узятися до кооперації — споживчої, молочарської та кредитової. Почала вона тут розвиватися дуже добре. Тепер же багато змінилося на гірше.

Тіснота на землі жене наших селян також до міст і містечок — до торговлі, промислу й ремесел, але найбільше до торговлі, бо вона вимагає меншого підготування. Українські крамниці, навіть і по селах, зустрічаємо щораз частіше. Український купецький стан наростає й виявляє велику життездібність. Для помочи українським купцям повстав у Луцьку „Волинський Торговельний Банк".

Одночасно витворюється й інтеліґентський пролетаріят. Посаду знайти нелегко. І на ріллі зустрінете людей з ріжною освітою, до вищої включно: колишніх священиків, старшин, урядовців, студентів, учителів, аґрономів. Але це щасливці! Інтеліґенти, що не мають землі чи не можуть на ній працювати, працюють у містах біля брукування вулиць, при будові нових домів і в інших місцях, як звичайні робітники.

Замісць живих волів і коней — сталеві коні й мотори.

З одного боку хутори, а з другого уліпшені на Волині шляхи викликали зміни в комунікації. По селах сильно поширилися ровери. Бачимо на них не лише чоловіків, але й жінок, очевидно, молодих. Поволі поширюються й мотоциклі, а навіть особові авта. На Волині це справжня революція.

Взагалі моторизація Волині набирає сили. Міста повязуються щораз густішою сіткою автобусових ліній. І в автобусах щораз частіше бачимо селян, яким вигідніше їхати автобусом, ніж кіньми, чи йти пішки.

Бракує ще по селах електрики, але треба сподіватися, прийде й вона, тимбільше, що великі поклади торфу можуть бути зужиті на продукцію електричної енерґії.

Ліси, підсоння, ростинність, матеріяли.

Волинь колись пишалася лісами, які вкривали значні простори. В часі війни ліси сильно понищено. Окупанти рубали їх не лише на воєнні потреби, але й масово вивозили в в свої країни на матеріял. Після війни експльоатація лісів ішла теж приспішеним темпом. Щезнення значної частини лісів викликало два явища великого значіння.

Колись дуже низькі ціни на паливне дерево й будівельний матеріял тепер високо підскочили. Дороге паливо для селянина це справжній бич Божий. Колись селянські хати славилися тим, що зимою було в них тепло, як у лазні; сьогодні селяни мерзнуть. Дорогий деревний будівельний матеріял змушує селян шукати інших матеріялів, і вже денеде зявилися дуже гарні хати та інші будинки з глини й соломи („глинобитні") та з бетонових плит.

Заникання лісів поруч із осушуванням лугів та багон трохи впливає на зміну підсоння, яке стає сухіше й тепліше. У звязку з цим хлібороби починають плекати кавуни, мельони, виноград.

Свідомість і культура.

В своїй національній свідомости українське населення від часу революції піднялося дуже високо. У той час, як у Галичині ще досі існують по селах так звані русофіли, на Волині їх нема. Слово „русскій" тут у селах щезло: всі називають себе українцями; русофіли (й то незорґанізовані) попадаються лише серед інтеліґентів, які не можуть звільнитися від впливу російської школи та російської культури. Але їхні діти здебільша навертаються до українців. Коло „русскіх" тут усе звужується, і недалекий уже час, коли воно буде обіймати лише справжніх росіян з бувших урядовців і військових.

На вироблення національної свідомости вплинули колишні Просвіти (було 7 повітових Просвіт, які мали по селах біля девятьсот філій з бібліотеками, хорами, театральними гуртками й т. д.), а також інші українські орґанізації (кооперативи, „Сільський Господар", „Союз Українок"). Але найбільшу роботу зробили часописи й книжки, що йдуть із Галичини.

Від хвилини революції в ріжних містах Волині почали повставати українські часописи. Їх можнаб нарахувати кілька десятків; всі вони з ріжних причин умерли. Сьогодні на Волині виходять: „Церква і Нарід", місячник, видає духовна консисторія в Кремянці; „Волинське Слово", орґан ВУО; місячник „Шлях", церковно-реліґійний часопис для народу, видання т-ва ім. Петра Могили, і „Сонечко", часопис для дітей.

Українське шкільництво дуже вбоге: українці утримують три приватні ґімназії з українською викладовою мовою (в Луцьку, Рівному й Кремянці) й одну вселюдну школу в Рівному. В частині державних вселюдних шкіл українську мову викладають як предмет. Фахових українських шкіл зовсім нема.

Українські книгарні існують: у Луцьку, Рівному, Кремянці, Ковлі й Володимирі.

Українці складають 80 відсотків усього населення Волині, і вже сама ця масовість впливає на національну свідомість українського селянства. Найбільш свідоме українське юнацтво, що пройшло через Просвіти, хлопці й дівчата. Чи виросте на таку саму свідому молодь сьогоднішня дітвора, яка не має української школи, годі сказати, хоч батьки й матері та старші брати й сестри, в міру сил своїх, намагаються усвідомити її.

Вкупі зо зростом національної свідомости на Волині йде відродження занедбаного народнього мистецтва: української пісні, танцю, ноші, вишивок. Під цим оглядом помічається значний поступ. Українські вишивки так заімпонували своєю красою, що починають їх засвоювати собі й жінки-чужинки. Цікаво, що в останніх роках сильно входить у моду селянське полотно: чоловічі й жіночі одяги, сорочки, столове накриття, рушники й т. д., очевидно, все вишите.

Відроджуються також народні глиняні й деревляні вироби та ріжні тканини.

Реліґійні справи.

Під реліґійним оглядом українці Волині діляться на православних, які складають масу населення; греко-католиків, які мають усього кілька парохій; римо-католиків, яких недавно навернено (біля двох тисяч), євангеликів і ріжних сектантів: штундистів, пятидесятників, суботників і інших.

Волиняни назагал реліґійно толерантні і якоїсь особливої боротьби на реліґійному ґрунті не помічається. Навпаки, національна ідея єднає всіх, незалежно від ісповідання. Отак на свяченому, яке влаштувала одна українська орґанізація в 1937 р., засіли разом за стіл православні, греко-католики і євангелики. А напад з соймової трибуни посла Войцеховского на митрополита Андрія Шептицького викликав серед православних українців Волині масовий протест.

Треба додати, що національне усвідомлення волинян привело до питання про розмосковлення православної церкви. В ріжних місцях воно осягнуло ріжний рівень: в одних церквах відправляють богослуження по українськи й взагалі вживають лише української мови; ще в інших, хоч таких уже мало (головно в містах), зрусифіковані священики ще намагаються проповідувати й балакати з народом по російськи, але кінець їм уже приходить.

Волинь вірить у силу свого духа.

Якіж настрої волинян у звязку з ріжними подіями?

Назагал волиняни почуваються досить твердо, навіть самопевно, віряччи, що народні маси настільки вже зміцнилися національно, що про якусь більшу загрозу не може бути й мови, хоч усі годяться, що без утрат не обійдеться.

Найбільша загроза в тому, що бракує українських орґанізацій, які колись цементували селянство й виховували молоде покоління.

Сьогодні цю національно виховну роботу мусять робити родини — батьки, матері та брати й сестри.

Як вони виконають цю роботу, покаже недалека будуччина.

М. Горошко.

Володимир Островський.

ПІД ЗНАМЯ ХРЕСТА

ПОВІСТЬ

з часу охрещення Руси-України в 988 р.

12)

Щоб знати, що робиться в Києві, Тихоша поставив на ноги всіх своїх наймудріших слуг і приятелів-дружинників, і вони приносили йому що дня дуже цінні вдомості.

Одночасно енерґійно працювала Олена через свою ключницю, що тягнула за яизк головним чином жінок, і вони легко вибалакували найбільші таємниці своїх чоловіків, батьків та братів.

Старий Вівіян нишпорив головним чином серед купецтва й ремісників: його невтомним оком і вухом був випробуваний Всевід.

Тихоша дуже часто приходив до Олени. Під її впливом усе глибше захоплювався він християнською наукою та державною політикою. І чим уважніше придивлявся до життя, тим ясніше бачив ріжні його хиби.

— Знаєш, Олено, — сказав одного разу — мушу поїхати до вашого Царгорода подивитися, які у вас порядки.

— Як же ти поїдеш і довідаєшся, коли не вмієш говорити по нашому.

Усміхнувся.

— Я вже давно вчуся грецької мови. Правда, самому важко.

— Ти вчишся нашої мови? — здивувалася. — Чомуж ти мені не казав? Може допомогти тобі?

Сказали про це Вівіянові. Той охоче згодився, щоб Олена помагала Тихоші в науці, бо в цьому бачив немалу користь для справи. І від того часу Тихоша приходив до Олени майже що дня. Молоді люди були тепер подвійно щасливі. Олену дуже тішило, що Тихоша вже багато знає й вона може порозумітися з ним по грецьки.

Одного разу Тихоша прийшов дуже схвильований. Він чув, як Славій підбурював людей проти князя, намовляючи їх скинути Володимира, якщо він змінить віру.

— Я вбю його! — кипів.

Олена злякалася.

— Ти погубив би людську душу? Я тоді не любилаб тебе.

— То нехай бунтує?

— Ні. Але ти видумай щось інше. Розуму в тебе доволі.

Два дні Тихоша не приходив. Усе блукав і думав як би унешкідливити Славія. Враз попав на думку, що аж всміхнулася йому. Зараз побачився з Сердегуром, і того самого дня князь покликав його до себе.

— З чим приходиш, друже? — привітно спитався Володимир.

— Великий князю! Ти знаєш, що робить Славій. Час заклепати йому уста назавжди.

— Вбити Славія? — зморщив чоло Володимир. — Наші люди дуба сталиб! І булоб друге гірше першого.

— Ні, не вбити, князю. Я знайшов іншу зброю проти нього.

— Кажи, яку.

— Склич, князю, на нараду найдурніших бояр та старшин Києва, приклич і Славія, додай до них двох-трьох розумних людей і звари з усього цього кисіль. А мені дозволь прийти помедити його.

Володимир глянув на молодого боярина з зацікавленням.

— Що це значить?

— Нерозумні замовкають, коли бачать, що люди знають, що їм бракує розуму. Колиж розумні ще й починають радитися з ними, то вони уступають і на все кивають головами. Отже треба прикликати Славія й інших найдурніших крикунів, показати всім, що вони нічого не розуімють, назвати їх наймудрішими й почати з ними радитись, і вони, великий князю, робитимуть усе, чого ти захочеш.

Володимир весело усміхнувся.

— Тішиш ти мене, Тихоше! В тебе якась не така голова, як в інших бояр. Добре, скличу нараду. Хочу бачити моїх найдурніших людей та спробувати твого кисілю.

X.

ПЕРША ПОРАЗКА ПОГАН.

У Києві загуло:

— Князь Володимир скликав на нараду наймудріших мужів. Володимир покликав до себе Славія. Го-го-го! Перелякався. Пяти показує, ховається за спини мудріших.

Ця вістка зробила в Києві те, що робить грім у негоду: з заволоченого хмарами неба йде дощ, небо очищується й сонце знову сяє. Володимир, очевидно, про гомін у Києві добре знав від Сердегура й задоволено підсміхався під довгими вусами.

Зате Тихоша хвилювався. Нелегкаж справа змусити цих найдурніших людей Києва піти за Володимиром та ще повести з собою й тих, що сіють ріжні сплітки й каламутять життя. Пішов до Олени й відкрив їй свої пляни, щоби почути її розумної думки. Олена аж заплескала в долоні, а її карі подовгасті очі заіскрилися південними зірками.

— Оце то розумна зброя! — вигукувала. — Я знала, що ти видумаєш щось незвичайне. Тепер сам бачиш, що розум це найсильніша зброя.

Довго разом обмірковували, що говорити на нараді та як заткнути Славієві невгомонні уста. Олена дала Тихоші багато цінних порад.

Настав день наради. Князь сповнив своє слово: покликав і Тихошу. Він, як наймолодший з бояр, не пнявся наперед, скромно сів у кутку. З бокових дверей велично вийшов Володимир у супроводі двох старих бояр, Інґрама й двох дружинників та заняв місце на малому „столі", на якому приймав своїх людей у часі менших нарад.

(Далі буде).

Нарешті знайшов.

Розсіяний професор входить до крамниці з капелюхами і каже, що хоче купити собі відповідний капелюх.

— Зараз доберемо — каже крамар і дає найновіші моделі.

Професор не може дібрати. Що вложить на голову, не подобається йому. На столі гора капелюхів. — Врешті професор дивиться до зеркала й каже:

— Но, цей буде добрий: вигідний і добре виглядає. Скільки коштує?

— Нічого, ані сотика — каже зрезиґновано крамар.

— Чому?

— Бо то ваш капелюх, у якім ви прийшли.

•З ДНЯ•

ЧИ НАПРАВДУ „АМЕРИКАНЦІ"?

Деякі з наших молодших хлопців і дівчат, що то вже родилися в Америці, думають, що вони будуть добрими американцями тоді, коли забудуть про край їхніх родичів, перестануть цікавитися старокраєвими справами, позміняють свої назвища та приберуть вцілості американську форму життя, враз з її добрими та лихими сторонами.
життя, враз з її добрими та лихими сторонами. Вони нераз відпекуються від проблєми старого краю, щоб тільки доказати, які вони „добрі американці". Мовляв, хай там конають наші діди, вуйки, тітки, свояки під чоботом наїзників, а ми не будемо навіть аґітувати, щоб сталася їм справедливість.

ЩО НА ЦЕ ПРАВДИВИЙ АМЕРИКАНЕЦЬ?

Чи правдивий американець так поступив би? Ні. Правдивий американець ненавидить насильство, гнет, несправедливу гру. Правдивий американець все стає по стороні покривдженого. З глибини душі кожного правдивого американця все в таких випадках виривається: „ґів дем е ченс".

Але покручені „американці", ті, що то думають, що зміною назви, надягненням американської одежі, евентуально жуванням ґуми та плюванням крізь зуби вони вже перевищили нащадків пасажирів „Мейфловера", не дбають за те, чи кому діється кривда, чи ні, чи вдаряє хтось когось нижче пояса, чи ні. Вони „американці" і такі речі — „нон оф дер бизнес".

АМЕРИКАНСЬКІ ЗАСАДИ.

В серці кожного правдивого американця сильно закорінена засада „фейр плей". Америка пішла до останньої світової війни тільки тому, що вірила, що стає по справедливім боці. Політики вгорі могли знати цілу правду; але до американського загалу вони зверталися саме з арґументами про „справедливість" і „демократію". Під тим самим кутом ведеться і нині пропаґанда в Америці. В імя справедливости притягнено до помочі Китаєві міліони американців. Міліони долярів пливуть на оборону нещасних китайців і ніхто з правдивих американців не обурюється тим та не говорить, що це „нон оф авр бизнес". Також під кутом „справедливости" ведеться тут пропаґанда за Еспанію. І неодин з тих українських молодців, що то дуже відпекуються від українських справ, може дав свою жертву на „Спениш демокрасі" й ні на гадку не прийшло йому сказати, що „чужинці здирають гроші з Америки на якісь чужі справи".

Не протестують наші „американці" також тоді, коли жиди висилають десятки міліонів на свої справи. Це ніщо. Так має бути. Їх шляхетна душа бунтується тільки тоді, коли хтось хоче свому рідному народові, придавленому чотирма окупантами, помогти.

ЩЕ ПРО ПРАВДИВИХ АМЕРИКАНЦІВ.

А правдиві американці дивляться на справи інакше. Вони висилають свої місії в найдальші закутини Китаю, Африки, чи Полудневої Америки і зовсім безкорисно вкладають туди грубі гроші. Грубі міліони видала Америка на Европу зараз по війні, коли европейські краї голодували. Помагала тоді Америка навіть і Україні; можливо, що вона тоді більше видала на Україну грошей, ніж ми всі дотепер звідси вислали. І це не був „злочин". А також американські гуманітаристи, такі як Рокефелер й інші, видають міліони долярів на ріжні чужі заграничні університети, бібліотеки, шпиталі, церкви і т. п. Це також ніхто не вважає за злочин.

АМЕРИКАНЦІ, ЩО СИМПАТИЗУЮТЬ З НАМИ.

Є багато таких правдивих американців, що симпатизують з нашими визвольними змаганнями і тим змаганням помагають. Довідавшись про тяжке положення нашого народу, вони із здивуванням кричать: „Чому чогось у тім напрямку не робите? Та цеж вашим святим обовязком ставати в обороні покривджених людей. Це обовязок кожної людини; але на вас лежить більший обовязок, бо ви про це краще знаєте і це відноситься до вашого кровно-посвояченого народу".

Ці правдиві американці з погордою дивляться на таких молодців, що то так скоро забувають про старий край і замикають свої серця перед його болем і терпінням. Такі люди ніколи не стануть правдивими американцями. На Америку вони все будуть дивитися з холодно-вирахуваного боку, так, як з холодно-вирахуваного боку вони дивляться на старий край.

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

Дальші жертви на участь української іміґрації у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році зложили:

Григорій, Марія і донечка Ева Вольчанські, Бруклин, Н. Й.	$10.00
Бр. св. Юрія, від. 160 У. Н. С., Джемейка, Н. Й.	15.00
Тов. Запорозька Січ, від. 206 У. Н. С., Вунсакет, Р. Ай.	25.00
Бр. св. Димитрія, від 288. У. Н. С., Бетлегем, Па.	25.00
Парохіяни української церкви Пр. Богородиці в С. Плейнфілд, Н. Дж., зложили по $1: І. Данюк, М. Кульпак, о. І. Федина, М. Ярема, С. Тарнавський, Ю. Шарик, І. Торбин, В. Каськів, К. Дорош; по 50 ц.: А. Коватська, М. Покотило, Тарнавська; дрібними жертвами $3.50. Разом	14.00
Бр. св. Івана Хрестителя, від. 277 У. Н. С., Гартфорд, Конн.	25.00
Члени цього Братства зложили	9.30
Сестрицтво Н. З. Пр. Діви Марії, від. 11 Провидіння, Філядельфія, Па.	5.00
Т. Чорній, Балтимор, Мд.	1.00
о. Й. Чаплинський, Елизабет, Н. Дж.	5.00
Товариство Скалат, Ню Йорк	10.00
С. Галаса, Шікаґо, Ілл.	1.00
Д. Кузьма, Шікаґо, Ілл.	1.00
Д. Ґросуляк, Спрінґ Велей, Н.Й.	2.00
С І. Теслюк, Єйл, Міш.	5.00
Члени Тов. Дністер, від. 361 У. Н. С. з Ню Йорку, зложили по $1: Н. Шуст, О. Романишин, Д. Савчак, П. Чорній, Анна Ґрибус, Анна Чайка, С. Папроцький, М. Демський, Д. Палійчук, І. Галичин, П. Кучма, Г. Прохорович, І. Павлів, В. Павлів; Т. Чарнецький 50 ц. Разом	14.50
Члени Бр. св. Петра й Павла, від. 58 У. Н. С., Ютика, Н. Й., зложили по $1: Д. Матвіїв, Г. Прунько, Н. Чорний, І. Горбовий, П. Лихтей, Т. Рамизовський, Ф. Кочинаш, І. Михайлюк, В. Княжицький, І. Мотиль, М. Слободян, М. Дановяк, І. Сороковський, С. Романяк, К. Чорна, В. Біловус. Разом	17.00
Українська Громада, Ґлестонбурі, Конн.	5.50
Союз Українок, від. 18., у Джемейці, Лонґ Айленд	25.00

Дальші жертви просимо слати на адресу:

P. O. Box 1014 Church Street Annex, New York, N. Y.

Чеки й грошеві перекази треба виписувати на імя:

Nicholas Muraszko,

Щасливий.

— Знаєте, скрипак Смичків, як умирав, казав свою улюблену скрипку положити йому до домовини.

— Мав щастя, що не був піяністом. З фортепіяном булоб важче.

В книгарні.

— Я хотів би купити якусь цікаву повість.

— Чи це має бути щось „легке"?

— Всеодно. Я й так приїхав фірою.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

20-літній ювилей Листопадового Зриву.

Цього року припадає 20-літня річниця Листопадового Зриву і відновлення української державности на західньо-українських землях. Тому 20 років, першого листопаду, замаяв жовто-блакитний прапор на вежі ратуша в городі короля Данила, Львові. Доконала цього великого діла горстка сміливих українських стрільців, що знаходились тоді в австрійській армії, під проводом незабутньої памяти сотника Вітовського.

З нагоди 20-літньої річниці цеї важної події Українська Стрілецька Громада в Америці на своїх річних зборах рішила влаштувати велике ювилейне Листопадове Свято в одній з більших саль Ню Йорку.

В порозумінні з Центральним Комітетом міста Ню Йорку рішено влаштувати у Вашингтон Ірвінґ Гай Скул 6 листопаду ц. р. великий святочний концерт.

Відносно програми цього свята, всю музичну частину віддано до переведення п. М. Гайворонському і п. Р. Придаткевичеві. Виступить на цьому святі також знаний у Ню Йорку молодечий хор під орудою п. С. Марусевича.

Великою атракцією на цьому святі буде живий образ з кольоровими світлами, що представлятиме історичний Листопадовий Зрив. Образ цей підготовляє артист І. Кучмак.

Стрілецька Громада робить також заходи, щоб на першого листопаду, в годині 6 вечором, передано через радіо музичну програму з відповідними промовами. Назва радіової стації і точний час будуть проголошені пізніше.

З нагоди 20-літніх роковин української державности Українська Стрілецька Громада приготовляє також книжечку-брошуру, в якій буде описана коротка історія Української Армії й Української Стрілецької Громади в Америці, а також будуть там світлини визначних старшин У. Г. А. В ній буде теж уміщена програма того свята.

Рівночасно У. С. Г. звернулася до преосвящених українських єпископів з проханням, щоб 1-го листопаду, у вівторок, в год. 7 вечором, були рівночасно відправлені по церквах молебні за український нарід. Цей спосіб масових молитов в одному часі практикується в старім краю, і це викликає велике враження.

З огляду на це, що Листопадові Свята звичайно тягнуться в Америці впродовж цілого листопаду, Українська Стрілецька Громада закликає, щоб по можности всі свята були влаштовані одного дня, а то в першу неділю по першім листопаді.

Закликаємо теж усі комітети, щоб з цеї нагоди за традицією призбирали відповідні жертви на інвалідів Української Армії.

Українська Стрілецька Громада в Америці.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Господарсько - кооперативні наради.

Заходом Українського Будівельно - Позичкового Товариства у Филядельфії відбудуться в неділю, 25. вересня ц. р., господарсько-кооперативні наради.

Завдання цих нарад:

1) Зясувати теперішне господарське положення нашої іміґрації взагалі, а у стейтах Пенсилвенія, Ню Джерзі та Делавар зокрема.

2) Познайомити наше громадянство з заходами федерального уряду відносно господарських розбудов.

3) Накреслити шлях господарської співпраці наших господарських установ та організування господарсько - кооперативної самопомочі.

На ці наради запрошуємо отсим усі наші громадські установи, а зокрема: У. Народний Союз, У. Робітничий Союз, Провидіння, Народну Поміч; часописи: Свободу, Юкрейнієн Вікли, Народну Волю, Америку та Народне Слово і їх відділи у Філядельфії й околиці.

Управа товариства не має адрес наших кредитових спілок чи подібних організацій, тому прохаємо вважати отсе повідомлення запрошенням на збори.

Поодинокі громадяни можуть теж прислухуватись до нарад за згодою уряду.

Наради зачнуться точно в год. 1. пополудні, в домі Громадян, ч. 847 вул. Н. Френклін, у Філядельфії.

По інформації прохаємо звертатися на адресу секретаря У. Будівельно-Позичкового Товариства:

W. Gallan, 1134 Atwood Rd., Philadelphia, Pa.

За управу У. Будівельно-Позичкового Товариства у Філядельфії:

Т. Чемериз, предсідник;
М. Дубас, касієр;
Д-р Володимир Ґалан, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Рух у Народнім Домі.

З огляду на надходячу осінь громадське життя в місцевім Українськім Народнім Домі набирає більшої активности. Наші громадяни радяться над тим, що треба виконати впродовж зими. До цього часу намічено відкрити Рідну Школу. В тій цілі вже зорганізувався шкільний комітет. Інший комітет плянує влаштувати великий базар, що триватиме цілий тиждень. Сам уряд У. Н. Дому плянує величаве відкриття Клюбу У. Н. Дому на 18. вересня ц. р. Вступ вільний, тому нема ніяких причин для місцевих українських громадян відмовлятися від участи. Всі повинні взяти найчисленнішу участь у тому святочному відкритті.

Д-р А. Т. Кібзей.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Дня 11. вересня ц. р. святкував тихий, але діяльний член 204 від. У. Н. С., п. Василь Гук, 50-літній ювилей своїх уродин. Його дружина Марія на те родинне свято запросила близькі родину і приятелів.

Підчас забави забрав слово п. М. Близнак і зложив ювилятові щирі побажання від себе і від 204 відділу. Він висказав радість, що серед приявних було стільки союзовців і всі вони уявляли собою одну щиру союзову родину. На кінець М. Близнак згадав про положення на рідних землях і закликав приявних зложити жертви на визвольну боротьбу. Жертвували: М. і В. Гук $5; по $1: Марія Близнак, Анна Сивець, Меланія Воробець, М. Микитович, Катруся Варунок, Д. Воробець, М. Кобзістий. Разом $12, які вислано через Обєднання на визвольну боротьбу.

Гість.

ЕЛМВУД ПАРК, ІЛЛ.

На визвольну боротьбу.

Нас в Елмвуд Парку є кілька українських родин, що ґуртуються коло громадянського клюбу. А що ми маємо ліс, у якому можемо забавлятися, то ми постановили зробити пікнік на визвольну боротьбу. До того ми запросили також відділ 47 ОДВУ з Генсон Парку в Шікаґо, і 4 вересня ц. р. влаштували пікнік, з якого чистого приходу було $40. Труду при тім найбільше поклали: предсідник клюбу І. Бандура і члени: Мигас, Білянський, Пущак, Степанків, Шумський, Яківчак, І. Мидзак і Д. Ярема. Гроші вислано через Обєднання з призначенням на визвольну боротьбу.

Д. Гой.

ВІЙНА В КИТАЮ.

На Інтернаціональну Оселю в Шангаю наїхали оноді японським військовим автом японці. Зодіті в цивільне одіння, вони стали здирати з домів китайські прапори. Як загрозили розстрілом американському воякові Марвінові, американські вояки перемогли їх у короткій бійці і схопили їх. На світлині показано, як їх брали до патрольки. На слідстві показалося, що провідник шайки служив у цивільній службі японської армії.

Пізний гість.

Гість сидить у ресторані і читає газети. Врешті кличе кельнера:
— Дайте мені росіл.
— Нема вже.
— То якусь зупу.
— Нема ніякої.
— То дайте печеню.
— Також нема.
— А що є їсти?
— Нема вже нічого.
— То дайте мені мій плащ і капелюх.
— Вибачайте, але в гардеробі нема вже ніяких річей.

Модерні діти.

Ромко, що виріс у великім місті, побачив веселку і питає тата:

— Татку, а чия то рекляма?

ВІСТИ З БАЗАРУ СУРМА

317-325 Е. 14. ВУЛ., НЮ ЙОРК.

Цікаву новину завів заряд підприємства Сурма, що дає що суботи Радіову програму, рішившися дати баль з коломийковим контестом. Балі вже бували, але контесту Коломийки, який має бути на цьому балі в Вебстер Голі дня 18. вересня, ще не бувало.

До контесту записалось 19 груп. Одна група складається з 3 до 5 чоловіків. Звичайно є в ній скрипка, перша і друга, цимбали, решітка і декуди бас. Майже всі музиканти походять з Галичини, а саме з повітів: Долина, Бібрка, Жовква, Рогатин, Тернопіль, Гусятин, Скалат. Є теж кількох молодших музикантів, роджених в Америці, які теж знають грати коломийки без нот.

Перша наґорода за найпопулярнішу коломийку виносить $25, друга $15, третя $10. Решту $50 розділиться по рівній части між всіх інших музикантів.

На суддів у контесті запрошено: Проф. М. Гайворонського; проф. Р. Придаткевича, пана П. Гуменюка, фабриканта мандолін, звісного з награння найбільшого числа коломийок на ґрамофонові плити; та учителя народних танків Михайла Германа. Решту суддів добереться з публики.

Окрім Контесту Коломийки будуть на балі ще інші атракції, цікаві для молодих і старших. Орхестра молодого діріґента Миколи Антошка буде грати до танців. „Марш Садовського", вступний марш програми Сурми, відспівають панни Оля Каришин і Анна Хміль. Привіт гостям зложить адвокат Стефан Ярема, посол до нюйорського сойму. (огол.)

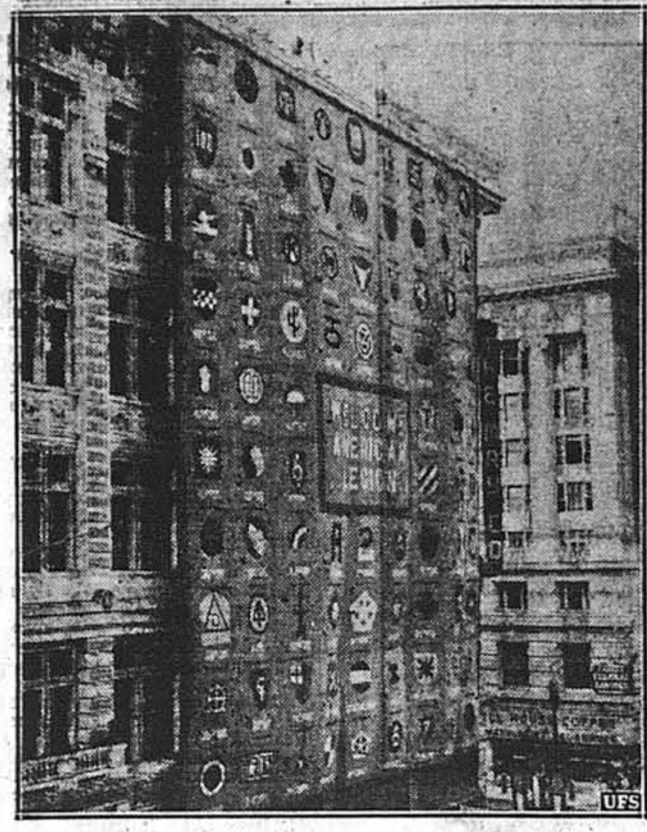
ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КОГОС, Н. Й. Мітінґ Товариства св. Петра й Павла, від. 57., відбудеться в суботу, 17. вересня, в гали церковній, 198 Ontario St., в годині 6:30 ввечір. На порядку нарад важні справи до полагодження. Будеться приймати членів до Бр. і до У. Н. Союзубез вступного. Не явившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — Теодор Маліґловка, предс.; Іван Коба, секр.; Дмитро Мричко, кас.

Заощадив собі.

— Що тобі казала жінка вчора, як ти так пізно прийшов до дому?

— Нічого не казала... а ці два зуби на переді — то дурниця, я й так мав їх виривати в дентиста.

ГОТОВИЙ НА КОНВЕНЦІЮ АМЕРИКАНСЬКОГО ЛЕҐІОНУ.

На одній з департаментових крамниць Лос Анджелесу виставлено цей величезний прапор Американського Леґіону, 90 стіп високий та 80 стіп широкий, з відзнаками кожної дивізії й корпусу американської армії, що билися в Франції в світовій війні. Це знак, що в місті відбувається конвенція Леґіону (від 19. до 21. вересня).

ЧИ ВИ ДУМАЄТЕ ПЕРЕПРОВАДЖУВАТИСЯ НА ІНШЕ МЕШКАННЯ?

Якщо думаєте змінити свою адресу, просимо повідомити нас наперед, коли почнете жити на новій адресі, щоб ви не втратили якого числа ґазети, котре може мати щось цікаве або важне для вас або вашої родини. Просимо не ждати до останньої хвилі. Просимо не переказувати нічого почтареві. Найкраще виповнити оцей бляикет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати це в листі до адміністрації „Свободи".

Число відділу ______________________

Імя й назвище ______________________

Стара адреса ______________________

Нова адреса ______________________

Почта ______________________

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

БОСТОН, МАСС.

Орґанізаційні збори 238 відділу У. Н. Союзу.

Коли ми говоримо, що наш У. Н. Союз збудований на демократичних основах, то заразом доказуємо фактами, що воно правда. Вороги нашого Союзу стараються збити з пантелику кожного українця, представляючи його в такім світлі, в якім бажалаб його бачити Москва, або Варшава. Та ті часи, коли можна було баламутити нашого робітника, минули безповоротно. Тепер наші свідомі робітники виховали своїх дітей, що покінчили вищі школи. Ті діти в школах вчилися ріжних наук, обзнайомлювалися з ріжними світовими проблемами. А між ними стрічалися також з українським питанням. Наша молодь нині навіть у чужих школах пізнає, що Україна колись мала велике значіння в міжнародньому укладі й матиме його знов у будуччині. Без вільної української держави на сході Европи миру бути не може.

Нераз так буває, що діти, дізнавшись багато цікавих річей про Україну в школі, впливають корисно на своїх батьків і їх повчають, що вони є сини великого народу.

Під цю пору між нашими відділами йде рух за прилучення Згоди Братств з У. Н. Союзом. Саме У. Н. Союз у тій справі яскраво підкресляє, що він є демократична установа. Бо сам головний уряд не рішає в головніших справах без згоди всіх членів. Як членство рішить, так і головний уряд поступає.

В нашім відділі відбулися 30. серпня ц. р. орґанізаційні збори в справі злуки обох згаданих орґанізацій. Багато членів і членкиць прибули на ті збори. Не прийшли хіба ті, що були перешкоджені.

Предс. Петро Мороз відкрив збори і привитав приявних членів і членкиць. Далі представив справу злуки. Секр. Н. Давискиба відчитав протоколи й обіжники, що прибули від головної екзекутиви У. Н. Союзу. Потім наступили наради над злукою. Члени ставили ріжні запити, на що діставали вдоволяючі відповіді. Член І. Берестецький промовив, що ми повинні бути горді з того, що до нас приступають інші орґанізації, й поставив внесок, щоб переголосувати згоду. Внесок, попертий панею Шафранською, перейшов одноголосно.

Далі дискутовано справу Світової Вистави в Ню Йорку. Предсідник сказав, що ми не повинні лишатися позаду інших відділів і повинні взяти участь у виставі. Гол. радний Н. Давискиба сказав, що справу Світової Вистави в Ню Йорку добре передумано на річнім засіданні У. Н. Союзу і годі рішено, що треба брати участь у тій виставі. Тепер треба від нас усіх жертвенности і праці, щоб те діло довершити. Бо тепер часи напружені. Кожної хвилі може повстати вибух в Европі, а вкупі з тим — нова нагода до створення своєї держави. Треба, щоб у теперішню пору всі про нас знали. А вистава є дуже добрим середником такої пропаганди.

В часі дискусії над тою справою члени подавали ріжні гадки, в який спосіб зібрати фонди. Тому, що наш відділ не має відділової каси, рішено, щоб кожний член і членкиця при плаченні вкладок дали якусь жертву на ту ціль. Жертвували по $1: П. Мороз, Н. Давискиба, С. Козак, О. Січкоріз, С. Давид, О. Шафранська, Н. Галатин, П. Попович, І. Буцяк (молодший), О. Войтків, Д. Сідлінський, М. Берестецька, С. Шафранська, А. Івашків, Марія Буцяк. Разом $15. Дальшу збірку перепроваджують. Нею займається комітет, вибраний на попередніх зборах.

Секретар Н. Давискиба відчитав відповідні привіти на зїзд ОДВУ, які були приняті гучними оплесками. Члени також рішили щось зібрати на бойовий фонд і передати делеґатами, які вибиралися на зїзд. Зложили по $1: Н. Давискиба, О. Войтків, С. Бойко; по 50 ц.: П. Мороз, С. Кучер, М. Давискиба, Й. Бербелицький, С. Шафранська, С. Давид. Разом $6.

Н. Давискиба, секретар.

Наші діти.

— Ми бавилися нині в мужа й жінку,ш мамусю.

— А як то було?

— Я зробила обід і ми сіли за стіл; Івась кричав, що таке свиньство не буде їсти, я плакала, Івась тріснув дверми і вийшов.

—o—

Мознавець.

— Я дуже багато подорожував по світі.

— То певно багато язиків знаєте.

— Так, знаю.

— А який найліпше?

— Жінчин.

—o—

З мандрівного театру.

— Пане директоре, дайте мені принайменше на мило. Яж цілий тиждень не мився.

— Знаменито. Ви й так завтра граєте ролю мурина.

Того нема.

— Правда, яке то незвичайне, що техніка в останніх десятках літ поробила такі поступи: телеграф без дроту, порох без диму, віз без коней...

— А всех бракує найважнішого.

— Ну?

— Посагу без жінки.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ. (11)

Кільканацять дикунів кинулися в напрямку Тарзана, але той уже був високо на дереві. За ним полетіли кільканацять списів, але всі хибили. Бо дикуни були знервовані. А знервований чоловік усе стрілить якусь дурницю. Опісля дикуни самі собі дивувались, як це могло так статися, що вони не вцілили; але вже було запізно. За Тарзаном і слід застиг.

А дикуни поставали в глупім зачудуванні і самі не знали, що робити. Вони навіть не знали, чи злоститися з приводу цього, чи подивляти за те білого демона, чи плакати, що той демон вирвав їхньому божкові жертву зпід самого носа. Дехто з зухвалих дикунів навіть на адресу свого божка думав: „Не хотів ти їсти мяса, то поликай повітря".

Та найбільше журився сам жрець Каґундо. Він майже крізь сльози заговорив: „Отсей зухвалець обікрав нашого божка. Божок тяжку кару кине на нас". По такій заяві жерця дикуни зрозуміли, що треба журитись, а навіть плакати. Дехто з юрби докинув: „Демон образив нашого божка". Ще інший загрозив: „Ми мусимо схопити демона і його покарати".

„Але як демона схопити і покарати? Він жеж демон!" — сказав якийсь недовірчивий. Кілька з приявних покивали головами: „А вжеж, він демон!" Та тут втрутився Каґундо і люто засичав: „Коли демон прибере людську форму, то його можна вбити таксамо як чоловіка". Знов кілька приявних потакнули, а пісця того впав приказ Каґунда: „Йдіть і схопіть його та вбийте!"